

СПОГАД ПРО ЕДУАРДА АЛЬБЕРТОВИЧА БАЛАГУРІ

26 січня 2004 р. на 73 році життя не стало доктора історичних наук, професора Ужгородського національного університету, члена Вченої Ради з захисту дисертацій Інституту археології НАН України Едуарда Альбертовича Балагурі. Невблаганна природа забирає всіх, але смерть кожної людини є надзвичайною подією, в яку важко повірити. Це особливо стосується таких людей, як Едуард Балагурі, з його іскристо-вогнистою енергією, відкритістю до всіх проявів діяльності та бажанням усе перетворити на життєдайну силу. Важко повірити в його смерть і тому, що тільки два роки тому відзначали 70-річний ювілей з улаштуванням конференцій, виданням наукових збірників на його честь.

Так, веселого й життєрадісного Балагурі, що міг допомогти всім друзям і навіть недругам, підвищити настрій усім, з ким він зустрічався, більше немає і не буде ніколи. «Він був дійсно чудовою людиною», — прийшла перша думка при звістці про його смерть. Ужгород далеко, але завжди це місто асоціювалося з ним. Боляче повірити в те, що Едуарда ти вже ніколи ніде не зустрінеш, і залишаються лише приємні спогади про нього. Люди завжди вважали, що смерть кожної людини є бідною тільки для його рідної сім'ї, а для інших — то просто короткочасний сум,

який згодом проходить. Невже це так, і нічого не залишається після смерті? Але навряд чи смерть Е.А. Балагурі — то горе лише його жінки Магдалени Андріївни, доньки Бріджіти та онука. Для багатьох, кому доводилось з ним спілкуватись, він був надзвичайно доброю, щедрою людиною, і це, мабуть, є головним у спогадах його сучасників, для яких ця втрата також є горем.

Звичайно, після смерті людини на перший план виступають суто людські якості характеру, ставлення до близьких людей, колег, усіх, з ким доводилось зустрічатись і спілкуватись, та все ж і професія має важливе значення. Громадськість і колеги, можливо не лише в рідному для Балагурі Закарпатті, тепер глибше задумуються над тим, що по собі лишила ця непересічна людина, та вже неупереджено проаналізують зроблене ним. Це був воістину визначний дослідник стародавніх пам'яток Закарпаття. Едуард Балагурі зумів, завдяки знанню мов сусідніх держав (Угорщини, Словенії, Чехії, Румунії, Польщі) і своїй величезній енергії та досвіду, поєднати українську археологію з європейською, виділити десятки середньоевропейських культур на території Закарпаття і зіставити та синхронізувати їх з культурами України і Східної Європи. Йому зобов'язані не тільки сучасна та майбутня археологічна наука України, але й науковий доробок сусідніх країн Центральної Європи поглибленням фундаментальних знань. Це відбувалося протягом десятиліть шляхом постійних фахових і суто людських контактів з колегами за кордоном, встановлення творчої дружби між дослідниками. Науковий внесок тільки Е.А. Балагурі у розуміння подій і предметів сивої старовини доби бронзи III—II тисячоліть до н. е. є досить значним і, безумовно, до його праць буде звертатися не одне покоління археологів.

Доброзичлива вдача, надзвичайна відкритість у спілкуванні, викладі своїх глибоких знань з археології і стародавньої історії України та Європи залишили незрівнянну славу Е.А. Балагурі серед студентів Ужгородського університету, де він працював більше 40 років. Випускники університету, яких за десятиліття

роботи Балагурі нараховується не одна тисяча, зараз працюють, обіймаючи великі й малі посади, в різних галузях політичного, економічного, наукового, освітянського життя України та багатьох інших країн. Усі вони, напевно, зберегли добрі спогади про прекрасного викладача, простого і вимогливого, славетного професора, свого університетського вчителя, якого довірливо називали «Еду Бачі», що перекладається як «дядечко». Але насправді він був батьком — «Батьком Закарпатської археології». Адже саме археологічна польова робота давала найбільшу наснагу. Хоч організувати і провести археологічні експедиції було завжди непросто, але ті, кому довелося працювати поруч з Балагурі, назавжди прониклися небайдужим ставленням до археології, до спадщини, а відтак, до рідного краю — Закарпаття.

Не формальною, а активною і плідною була його участь у роботі редколегій таких наукових журналів, як «Археологія», «Науковий вісник Ужгородського національного

університету», «Карпатика», «Acta Hungarica», Наукового товариства області Саболч-Сатмар-Берег Угорської Академії наук, Закарпатського угорськомовного наукового товариства, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Світла пам'ять про надзвичайно щедру і щирю людину, неординарного викладача, професора, завідувача кафедри і декана, незмінного керівника археологічних експедицій, активного члена Вчених рад, наукових журналів, доброзичливого опонента, рідкісного відкривача та систематизатора археологічних пам'яток, вихователя добра в освіті і науці, просто найцікавішого співрозмовника, веселу, життєрадісну, чуйну, красиву та безмежно добру людину — Едуарда Альбертовича Балагурі — назавжди залишиться в душі і серцях його учнів, колег, друзів та знайомих.

Одержано
03.02.2004

СОФІЯ БЕРЕЗАНЬСКА,
ІВАН ЧЕРНЯКОВ

СЛОВО ПРОЩАННЯ З АННОЮ ІВАНІВНОЮ МЕЛЮКОВОЮ

Сумна звістка надійшла до нас із Москви від російських колег. 7 березня, напередодні світлого жіночого свята, пішла з життя Анна Іванівна Мелюкова — доктор історичних наук, визначний скіфолог, видатний археолог сучасності.

Анна Іванівна була тісно пов'язана з Україною. Майже десятиліття її багатогранного

творчого життя віддане польовим дослідженням скіфських старожитностей Надчорноморщини. Вони були започатковані участю в археологічній експедиції під керівництвом її вчителя, професора Б.М. Гракова, на Нікопольському курганному полі і Кам'янському городищі (1944—1945 рр.). Тоді А.І. Мелюкова була ще студенткою Московського державного університету. Пізніше (1961—1962 рр.) були розкопки курганного могильника біля славнозвісної Солохи, які також здійснювала експедиція Б.М. Гракова. Нарешті, у 60-х рр. А.І. Мелюкова проводила багаторічні дослідження важливої комплексної пам'ятки — поселення і ґрунтового могильника IV—III ст. до н. е. поблизу с. Миколаївка Одеської обл., на узбережжі Дністровського лиману, матеріали яких дослідниця видала монографічно.

Серед численних наукових праць Анни Іванівни, що посіли своє місце у золотому фонді скіфознавства, крім згаданої монографії про старожитності біля с. Миколаївка, є й інші ґрунтовні дослідження, пов'язані з вивченням скіфських пам'яток на теренах України. Серед них, безумовно, слід згадати книгу «Краснокутський курган», присвячену одному із «царських» скіфських курганів Нижньої Наддніпрянини, що був розкопаний ще в 1860 р. І.В. Забеліним. Анна Іванівна вперше здійсню-